EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 12 14
COM(2020) 799 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Ataskaita dėl 2019 m. eksporto leidimų pagal Reglamentą dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui

1. Įvadas

Reglamento (ES) 2019/125 dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui[1] (toliau – Reglamentas) tikslas – užkirsti kelią mirties bausmės vykdymui, taip pat kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui ES nepriklausančiose šalyse. Reglamente išskiriamos prekės, kurios:

- yra iš esmės smurtinio pobūdžio ir jomis visiškai neturėtų būti prekiaujama (II priedas), arba
- gali būti naudojamos teisėtais tikslais, kaip, pvz., teisėsaugai skirta įranga (III priedas) arba terapiniais tikslais naudojamos prekės (IV priedas).

Tokių prekių prekybai taikomi tam tikri apribojimai.

Pagal Reglamento 26 straipsnio 3 dalį valstybės narės privalo parengti viešą metinę veiklos ataskaitą. Ataskaitoje turi būti pateikta informacija apie gautų paraiškų skaičių, su tomis paraiškomis susijusias prekes bei šalis, ir apie sprendimus, priimtus dėl tų paraiškų. Pagal 26 straipsnio 4 dalį Komisija privalo parengti metinę ataskaitą, kuri apimtų valstybių narių paskelbtas metines veiklos ataskaitas. Ji privalo ataskaitą paskelbti viešai.

Šioje Komisijos ataskaitoje pateikiama informacija apie valstybių narių 2019 m. vykdytą veiklą, susijusią su leidimais eksportuoti prekes[2], kurios galėtų būti naudojamos kankinimui arba mirties bausmei vykdyti.

Visos valstybės narės pateikė ataskaitas ir jose nurodė pagal 11 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalį išduotų ir neišduotų eksporto leidimų skaičių ir atitinkamas prekes bei paskirties šalis. Daugumos valstybių narių kompetentingos institucijos ataskaitose taip pat nurodė prekių, kurias leista eksportuoti, skaičių arba kiekį ir galutinio naudotojo, kuriam tos prekės buvo tiekiamos, kategoriją.

Pagal Reglamentą (ES) 2019/125 reikalaujami leidimai

Reglamento (ES) 2019/125 11 straipsnio 1 dalyje ir 16 straipsnio 1 dalyje reikalaujama gauti leidimą eksportuoti[3] III (11 straipsnio 1 dalis) ir IV (16 straipsnio 1 dalis) prieduose nurodytas prekes.

III priede nurodytos tam tikros prekės, kurios galėtų būti naudojamos kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui

1 OL L 30, 2019 1 31, p. 1.

2 Šioje ataskaitoje nepateikiama informacijos apie eksportuotojų naudojimąsi Sąjungos bendruoju eksporto leidimu eksportuojant IV priede nurodytas prekes (Reglamento (ES) 2019/125 V priedas).

3 Pagal Reglamento (ES) 2019/125 2 straipsnio d punkte pateiktą apibrėžtį, eksportas – „prekių išvežimas iš Sąjungos muitų teritorijos, įskaitant prekes, kurioms būtina užpildyti muitinės deklaraciją, ir prekes, kurios buvo saugomos laisvojoje zonoje, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 952/2013“.

arba baudimui. III priede nurodytos prekės suskirstytos į šias kategorijas: prekės, skirtos žmonėms suvaržyti (surakinti); ginklai ir įtaisai, skirti riaušėms malšinti arba savigynai; ginklai ir įranga laikiną neveiksnumą sukeliančioms ar dirginančioms medžiagoms skleisti, naudojami riaušėms malšinti arba savigynai, ir tam tikros susijusios medžiagos.

IV priede nurodytos tam tikros cheminės medžiagos, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti įšvirkščiant mirtiną dozę.

Išskyrus atvejus, kai eksportuojant IV priede nurodytas prekes naudojamasi V priede nustatytu Sąjungos bendruoju eksporto leidimu, iš Reglamento I priede nurodytų atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų reikia gauti eksporto leidimą.

Paprastai į Sąjungos bendrajame eksporto leidime nurodytas paskirties šalis prekes galima eksportuoti be valstybės narės išduodamo atskirojo ar visuotinio leidimo. ES nepriklausančios šalys iki šiol į V priedą būdavo įtraukiamos, jeigu ratifikuodavo atitinkamą tarptautinį susitarimą ir taip įsipareigodavo panaikinti mirties bausmę dėl visų nusikaltimų. Šalys, kurios nėra Europos Tarybos narės, turi būti be išlygų ratifikavusios Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (TPPTP) antrąjį fakultatyvinį protokolą.

Tačiau jeigu yra pagrįstų įtarimų, kad eksportuotojas nesugebės laikytis šio leidimo sąlygų arba eksporto kontrolės teisės aktų, kompetentinga institucija gali eksportuotojui uždrausti naudotis Sąjungos bendruoju eksporto leidimu.

Reglamento (ES) 2019/125 20 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės išduodamas eksporto leidimas gali būti atskirasis (leidimas eksportuoti prekes vienam galutiniam naudotojui ar gavėjui ES nepriklausančioje šalyje) arba visuotinis (leidimas eksportuoti prekes vienam arba keliems nurodytiems galutiniams naudotojams ar platintojams vienoje arba keliose nurodytose ES nepriklausančiose šalyse)[4].

Reglamento 3, 4 ir 5 straipsniais draudžiamas II priede nurodytų prekių eksportas, importas ir tranzitas. Kompetentingos institucijos gali leisti nesilaikyti šio draudimo, bet tik įrodžius, kad atitinkamos prekės, atsižvelgiant į jų istorinę reikšmę, bus naudojamos tik viešai eksponuoti muziejuje (ES nepriklausančioje šalyje arba, laikantis 4 straipsnio, valstybėje narėje).

2. Išduoti ir neišduoti leidimai

4 Sąvoka „atskirasis leidimas“ išsamiai apibrėžiama 2 straipsnio p punkte. Sąvoka „visuotinis leidimas“ išsamiai apibrėžiama 2 straipsnio q punkte.

2019 m. iš viso pranešta apie 285 leidimus; kad išdavė leidimus, pranešė 11 valstybių narių. Kitos valstybės narės informavo Komisiją, kad paraiškų išduoti leidimą pagal Reglamentą negavo.

Kadangi į Reglamento 2 straipsnyje pateiktas atskirojo ir visuotinio leidimų apibrėžtis kiekybinis komponentas neįtrauktas, nurodytas išduotų leidimų skaičius nesuteikia informacijos apie su šiais leidimais susijusių prekių skaičių ar kiekį. Be to, teikdamos informaciją Komisijai, valstybės narės paprastai neskirsto leidimų į atskiruosius ir visuotinius.

Reglamente reikalaujama, kad kompetentingos institucijos patikrintų, ar išduodant eksporto leidimą esama požymių, kad atitinkamos prekės, jei būtų eksportuotos, galėtų būti naudojamos kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui (III priedas) arba mirties bausmei vykdyti (IV priedas). Todėl Reglamento 20 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad kompetentinga institucija turėtų gauti „išsamią informaciją, ypač susijusią su galutiniu naudotoju, paskirties šalimi ir galutiniu prekių naudojimu“.

Pranešta, kad 2019 m. atmestos šešios paraiškos dėl eksporto leidimų[5]. Kaip pranešta, 2019 m. leidimas neišduotas tam tikriems numatytiems sandoriams su pirkėjais Bosnijoje ir Hercegovinoje, Kinijoje, Indijoje, Izraelyje, Nigerijoje ir Nigeryje. Sandoriai, kurių neleista atlikti, daugiausia buvo susiję su III priede nurodytomis prekėmis, kurių kodas 3.1[6]. Į Nigeriją buvo numatyta eksportuoti III priede nurodytas prekes, kurių kodas 3.6[7]. Į Indiją buvo numatyta eksportuoti IV priede nurodytas prekes (tiopentalį).

Reglamento 3, 4 ir 5 straipsniais atitinkamai draudžiamas II priede nurodytų prekių eksportas, importas ir tranzitas. Pagal Reglamentą nacionalinės kompetentingos institucijos gali leisti nesilaikyti šio draudimo, bet tik įrodžius, kad atitinkamos prekės, atsižvelgiant į jų istorinę reikšmę, bus naudojamos tik viešai eksponuoti muziejuje (ES nepriklausančioje šalyje arba, laikantis 4 straipsnio, valstybėje narėje). Kompetentingos institucijos pranešė, kad 2019 m. tokių leidimų nesilaikyti draudimo nesuteikė.

Šios ataskaitos *1 priede* pateikiama informacija apie 2019 m. nacionalinių kompetentingų institucijų išduotų eksporto leidimų skaičių pagal prekių kategoriją (III priedą ir IV priedą). Teikiant informaciją apie išduotų leidimų skaičių, su Sąjungos bendruoju eksporto leidimu (Reglamento (ES) 2019/125 V priedas) eksportuotos prekės neįtrauktos.

2 priede pateikiama informacija apie 2017–2019 m. patenkintų ir atmestų paraiškų skaičių.

5 2019 m. neišduotų leidimų skaičius neatitinka peržiūros ataskaitoje (COM(2020) 343) nurodyto skaičiaus, nes čia atsižvelgiama į duomenis, kurie baigiant rengti ataskaitą nebuvo prieinami.

6 III priede nurodytos prekės, kurių kodas 3.1: nešiojamieji ginklai ir įranga, kuriais paskleidžiama laikiną neveiksnumą sukelianti ar dirginanti cheminė medžiaga.

7 III priede nurodytos prekės, kurių kodas 3.6: stacionari ar pritvirtinama įranga, skirta laikiną neveiksnumą sukeliančioms ar dirginančioms cheminėms medžiagoms paskleisti dideliame plote.

3 priede pateikiama informacija apie pagrindines prekių, kurias leista eksportuoti, paskirties šalis, apie kurias pranešta.

4 ir 5 prieduose apžvelgiamos prekės, kurias leista eksportuoti, jų paskirties šalys ir galutinis naudojimas, apie kurį pranešta.

3. Galutiniai naudotojai

Pagal Komisijos gautą informaciją galima išskirti galutinį naudojimą teisėsaugos tikslais, mokslo ir sveikatos priežiūros tikslais (ligoninėse ir veterinarijos srityje), taip pat apsaugos ir prekybos įmonėse.

6 priede apibendrinama Komisijai pateikta informacija apie prekių, kurias 2019 m. leista eksportuoti, galutinį naudojimą, apie kurį pranešta.